

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 120/2024-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Stanislavou Liptákovou, advokátkou, Rozvojová 2, Košice, proti postupu Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 23P/104/2023 a jeho uzneseníu sp. zn. 23P/104/2023 z 30. júna 2023 a postupu Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 19CoP/54/2023 a jeho uzneseníu sp. zn. 19CoP/54/2023 z 28. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. decembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 23P/104/2023 a jeho uznesením sp. zn. 23P/104/2023 z 30. júna 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19CoP/54/2023 a jeho uznesením sp. zn. 19CoP/54/2023 z 28. septembra 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Navrhuje napadnuté uznesenie krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Žiada tiež o priznanie finančného zadosťučinenia 5 000 eur, ktoré mu majú zaplatiť okresný súd a krajský súd spoločne a nerozdielne, ako aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je ako otec maloletého dieťaťa účastníkom konania o úpravu pomerov manželov k ich maloletému dieťaťu na čas po rozvode vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 23P/219/2019.

3. V rámci tohto konania sťažovateľ podal 14. júna 2023 návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým sa domáhal úpravy styku s maloletým dieťaťom počas letných prázdnin.
4. Okresný súd vylúčil tento návrh na samostatné konanie vedené pod sp. zn. 23P/104/2023 a napadnutým uznesením z 30. júna 2023 ho zamietol.
5. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažovateľ podal 17. júla 2023 odvolanie, ktoré bolo odvolaciu súdu predložené 22. septembra 2023.
6. Odvolací súd dospel k záveru, že v posudzovanom prípade došlo k uplynutiu obdobia, počas ktorého malo navrhované neodkladné opatrenie trvať, preto v zmysle čl. 4 ods. 2 základných princípov Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) odvolanie sťažovateľa napadnutým uznesením z 28. septembra 2023 odmietol. V odôvodnení napadnutého uznesenia krajský súd uviedol, že Civilný sporový poriadok neupravuje spôsob rozhodovania o odvolaní proti uzneseniu, ktorým súd zamietol návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorého časová limitácia v zmysle § 330 CSP uplynula. O podanom odvolaní však bolo potrebné rozhodnúť, pričom podľa aktuálnej právnej úpravy nemožno priamo aplikovať niektorý z dôvodov odmietnutia odvolania uvedený v § 386 CSP, preto odvolací súd vychádzal z možnosti spravodlivo a racionálne dotvoriť normu na tento konkrétny prípad. Zvolil takú právnu normu, ktorá by v prípade odvolania podaného proti rozhodnutiu, ktorým bol zamietnutý návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorého časové ohraničenie už uplynulo, ukladala odvolaciu súdu možnosť/povinnosť takéto odvolanie odmietnuť. Podľa názoru odvolacieho súdu by bolo totiž nelogické preskúmavať akékoľvek rozhodnutie súdu prvej inštancie týkajúce sa návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorého časová limitácia už uplynula. Zároveň uviedol, že z procesného hľadiska už aktuálne neexistuje základná podmienka odvolacieho konania – preskúmané rozhodnutie.
7. Sťažovateľ tiež poukazuje na neprimeranú dĺžku napadnutého konania, ktoré prebiehalo pred všeobecnými súdmi spolu viac ako 4 mesiace.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ, zdôrazňujúc predmet konania pred všeobecnými súdmi, namieta, že nečinnosť okresného súdu, ako aj jeho neefektívna činnosť nad rámec zákona, keď doručoval podaný návrh sťažovateľa a následne aj odvolanie sťažovateľa ostatným účastníkom (aj keď taká povinnosť mu zo zákona nevyplývala) a následne čakal na podanie ich vyjadrení, trvajúca viac ako 2 mesiace, kým bolo odvolanie sťažovateľa predložené na rozhodnutie odvolaciu súdu, navyše až po tom, čo letné prázdniny skončili, možno dôvodne považovať za zbytočné priesťahy.
9. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažovateľ uvádza, že vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, okresný súd dospel k nesprávnemu záveru v otázke zmeny pomerov na strane maloletého a správny nebol podľa názoru sťažovateľa ani právny záver okresného súdu, v zmysle ktorého nebola daná ani potreba bezodkladnej úpravy pomerov maloletého nariadením neodkladného opatrenia súdom.
10. Sťažovateľ zastáva názor, že následne aj odvolací súd hrubo zasiahol do jeho práva na spravodlivý proces, keď uzavrel, že v danej veci nie sú splnené zákonne podmienky

na vecné prejednanie odvolania, a toto odmietol. Sťažovateľ uvádza, že odvolací súd pochybil, pretože dôvody na odmietnutie odvolania sú taxatívne dané § 386 CSP, a tieto neboli naplnené.

11. Sťažovateľ argumentuje, že v danej veci nešlo o rozhodnutie vo veci samej a dôvody, pre ktoré bolo odvolaním napadnuté uznesenie vydané, zanikli. Išlo o taký nedostatok procesnej podmienky, ktorý nie je možné odstrániť, bolo potrebné odvolacím súdom zrušiť napadnuté uznesenie podľa § 389 ods. 1 písm. d) CSP a podľa § 161 ods. 2 CSP konanie o nariadenie neodkladného opatrenia zastaviť.

12. Podľa názoru sťažovateľa odvolací súd mal k dispozícii právnu normu, podľa ktorej mal postupovať [§ 161 ods. 1 a 2, § 389 ods. 1 písm. d) CSP] a nebol preto žiaden dôvod postupovať podľa čl. 4 ods. 2 CSP a takúto normu dotvárať. Odvolací súd tak podľa sťažovateľa vec nesprávne právne posúdil a hrubo porušil jeho právo na spravodlivý proces.

13. Sťažovateľ uvádza, že všeobecné súdy neposkytli právu sťažovateľa a právu maloletého dieťaťa podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru náležitú dočasnú ochranu, a to ani s prihliadnutím na to, že opakovane v priebehu konania uvádzal, že vec neznesie odklad a uplynutý čas a nerealizovanie styku otca s mal. synom vzhľadom na jeho jedinečnosť a neopakovateľnosť nemožno replikovať neskôr.

14. Priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľ odôvodňuje tým, že konanie o nariadenie neodkladného opatrenia pred všeobecnými súdmi trvalo (od podania návrhu do právoplatného skončenia) celkovo viac ako 4 mesiace a nečinnosť súdu, resp. jeho neefektívna činnosť dosahuje v súhrne významnú dobu, ako aj dopad na to, že jeho odvolanie nakoniec ani nebolo predmetom preskúmania odvolacím súdom, pričom nezvratné plynutie času zmarilo aj reálnu možnosť na styk sťažovateľa so synom v období, v ktorom sa ochrany svojich práv pred všeobecnými súdmi domáhal.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu:

15. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

16. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť a aj domáhal využitím jemu

dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

17. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažovateľ predovšetkým namieta, že vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, okresný súd dospel k nesprávnej závere v otázke zmeny pomerov na strane maloletého a správny nebol podľa názoru sťažovateľa ani právny záver okresného súdu, v zmysle ktorého nebola daná ani potreba bezodkladnej úpravy pomerov maloletého nariadením neodkladného opatrenia súdom.

18. Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade mal sťažovateľ k dispozícii opravný prostriedok, ktorý mu zákon na ochranu jeho základných práv účinne poskytuje. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu mohol podať odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd.

19. Ústavný súd v súvislosti s predbežným prerokovaním ústavnej sťažnosti zistil, že sťažovateľ podal odvolanie proti napadnutému uzneseniu okresného súdu, o ktorom rozhodol odvolací súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa vylučuje právomoc ústavného súdu.

20. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu:

21. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti nie je súdom prieskumným ani súdom nadriadeným. Súdna moc je v Slovenskej republike rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým ako „pánom zákonov“ prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

22. Z hľadiska sťažovateľom uplatnenej argumentácie ústavný súd považoval za potrebné zdôrazniť, že posudzovanie podmienok na vydanie neodkladného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Ústavný súd meritórne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o vydaní neodkladného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných

opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu.

23. Bez ohľadu na uvedené ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že aj v konaní o návrhu na vydanie neodkladného opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Rozhodnutie o návrhu na vydanie neodkladného opatrenia musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené.

24. Sťažovateľ namietané porušenie označených práv odôvodňuje predovšetkým nesprávnou aplikáciou relevantných ustanovení Civilného sporového poriadku. Podľa názoru sťažovateľa, odvolací súd mal k dispozícii právnu normu, podľa ktorej mal postupovať [§ 161 ods. 1 a 2, § 389 ods. 1 písm. d) CSP], a nebol preto žiaden dôvod postupovať podľa čl. 4 ods. 2 CSP a takúto normu dotvárať. Odvolací súd tak podľa sťažovateľa vec nesprávne právne posúdil a hrubo porušil jeho právo na spravodlivý proces.

25. Ústavný súd, majúci na zreteli námietky sťažovateľa súvisiace s procesným postupom krajského súdu v posudzovanej veci, konštatuje, že nemôže krajskému súdu vytknúť s ústavnoprávnymi konzekvenciami skutočnosť, že pre odmietnutie odvolania proti napadnutému uzneseniu okresného súdu pristúpil k dotvoreniu právnej normy v zmysle čl. 4 ods. 2 CSP. Tento postup krajského súdu nebol optimálny, ale „výsledkom“ odvolacieho konania bolo odmietnutie odvolania proti uzneseniu okresného súdu o nevyhovení návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, pričom čas (letné prázdniny), na ktorý sa neodkladné opatrenie malo vzťahovať, uplynul pred predložením veci odvolaciemu súdu. Ústavný súd pri posudzovaní predmetnej veci prihliadal najmä na skutočnosť, že konanie o úpravu pomerov manželov k ich maloletému dieťaťu na čas po rozvoze, vedené na okresnom súde pod sp. zn. 23P/219/2019, v rámci ktorého bol pôvodne podaný návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, bude i po právoplatnom rozhodnutí súdov o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia ďalej pokračovať vo veci samej. Napadnuté uznesenie krajského súdu v tomto kontexte nepredstavuje prekážku budúceho spravodlivého usporiadania vzťahov medzi účastníkmi konania.

26. Ústavný súd opakovane pripomína, že nie je jeho úlohou perfekcionisticky „prerábať“ konanie, a to aj keby mal k čiastkovým procesným úkonom výhrady. Porušenie zákona, resp. jeho nesprávny výklad nemajú automaticky za následok porušenie práva na spravodlivý proces. Na to, aby bol konštatovaný zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, musí pochybenie súdu presahovať intenzitu nezákonnosti. Musí ísť o také závažné chyby, v dôsledku ktorých už nebude existovať garancia, že daný proces vyústi (resp. má potenciál vyústiť) do spravodlivého usporiadania vzťahov medzi jeho stranami (IV. ÚS 79/2020, III. ÚS 400/2020).

27. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie z ústavnoprávneho hľadiska nevykazuje také nedostatky, ktoré by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne zakladali dôvody na vyslovenie porušenia práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Namietané pochybenia krajského súdu nedosahujú ústavnoprávny rozmer. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 23P/104/2023 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19CoP/54/2023:

28. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa ochrana základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie tohto základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade okresným a krajským súdom) ešte mohlo trvať. Ak v čase, keď ústavná sťažnosť bola doručená ústavnému súdu, už nemohlo dochádzať k namietanému porušovaniu označeného základného práva postupom označeného súdu, ústavný súd sťažnosť zásadne odmietne ako zjavne neopodstatnenú [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

29. V nadväznosti na uvedený právny názor ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že jednou zo základných pojmových náležitostí ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že ústavná sťažnosť zohráva významnú preventívnu funkciu ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo a jeho účinky stále trvajú, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (m. m. IV. ÚS 225/05, III. ÚS 317/05, II. ÚS 67/06).

30. Zjavná neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti, prostredníctvom ktorej sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, tak môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, v ktorom už príslušný súd právoplatne rozhodol pred podaním ústavnej sťažnosti ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 223/2010).

31. Ústavný súd v súvislosti s prípravou predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti zistil, že v čase doručenia ústavnej sťažnosti boli prvoinštančné konanie o vylúčenom návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, ako i odvolacie konanie právoplatne skončené (napadnuté uznesenie okresného súdu nadobudlo právoplatnosť v spojení s napadnutým uznesením krajského súdu 23. novembra 2023).

32. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že v čase doručenia sťažnosti už nemohli všeobecné súdy porušovať základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, čo v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu zakladá dôvod na jej odmietnutie pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

33. Z ústavnej sťažnosti tiež vyplýva, že sťažovateľ odvíja porušenie základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 dohovoru od porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietol ako zjavne neopodstatnenú, konštatuje, že v takom prípade nemohlo dôjsť ani k porušeniu týchto sťažovateľom označených práv. Ústavný súd

preto aj túto časť ústavnej sťažnosti pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

34. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. marca 2024

Peter Molnár
predseda senátu